

GELİNCİK - GUZEREŞ SINIR TİCARET MERKEZİ RAPORU

İÇİNDEKİLER

1.BAŞKALE İLÇESİ 2
1.1 GENEL BİLGİLER 2
1.2 ŞİRKET, ESNAF VE TACİR VERİLERİ 3
2.GELİNCİK-GUZEREŞ SINIR TİCARET MERKEZİ 3
2.1 GELİNCİK STM'NİN DİĞER STM'LER VE VAN MERKEZ'E OLAN MESAFESİ 3
2.2 ULAŞIM DURUMU 4
2.3 ALT YAPI DURUMU 4
2.4 GÜVENLİK 4
2.5 CAN GÜVENLİĞİNE KATKISI 4
2.6 GENEL BEKLENTİLER 4
2.7 YER SEÇİMİ 4
2.8 MALİYET 5
2.9 BELİRSİZLİKLER 5
3.İRAN TARAFININ STM YE BAKIŞI 5
3.1 SALMAS KENTİ 5
4.KURULACAK STM'NİN KAÇAKÇILIĞA ETKİSİ 6
4.1 İRAN'DAN SATINALINAN MAL ÇEŞİTLERİ 6
4.2 İRAN'A SATILAN MAL ÇEŞİTLERİ 6
4.3 BAŞKALE İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞITARAFINDAN ELE GEÇİRİLEN MAL ÇEŞİTLERİ 7
4.3 SINIR TİCARETİ KAPSAMINDAN ÇIKARILAN TARIM ÜRÜNLERİ 8
4.5 SINIR TİCARETİ KAPSAMINDAN ÇIKARILAN SANAYİ ÜRÜNLERİ LİSTESİ 9
5. VAN İLİNİN SINIR TİCARETİNDE MEVCUT DURUMU 10
5.1 VAN İLİ'NİN İRAN İLE TİCARET KOTALARI 10
5.2 VAN İLİ'NİN KULLANDIĞI MİKTAR 11
5.3 SINIR TİCARETİNDE İTHALAT VE İHRACAT EŞYA CİNSLERİ 11
5.3.1 İHRACAT EŞYA CİNSLERİ 11
5.3.2 İTHALAT EŞYA CİNSLERİ 11
6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 12

1.BAŞKALE İLÇESİ

1.1 GENEL BİLGİLER

Van'ın Güneydoğusunda yer alan Başkale İlçesi, 64.216 toplam nüfusu ile Van İli'nin ilin en büyük ilçelerinden biridir. Yüzölçümü 2.599 km^2, denizden yüksekliği 2.400 metredir. İlçenin kuzeyinde Van´ın Özalp İlçesi, güneyinde Hakkâri'nin Yüksekova ilçesi, batısında, Van´ın Gürpınar ilçesi, doğusunda ise Türkiye-İran sınırı bulunmaktadır. İlçe, kuzey-güneye doğru uzanan yüksek dağ dizileri arasındaki bir vadide, İspiriz Dağı eteğinde kurulmuştur.

İlçe ekonomisinin temelini hayvancılık ve İran ile yapılan ticaret oluşturmaktadır. İlçe bir bucak (Albayrak) ile 62 köy ve 70 mezradan oluşmaktadır. İlçe merkezinin toplam nüfusu 13.855, kırsal alan nüfusu ise 50.361 kişidir. Toplam nüfus 64.216'dir.

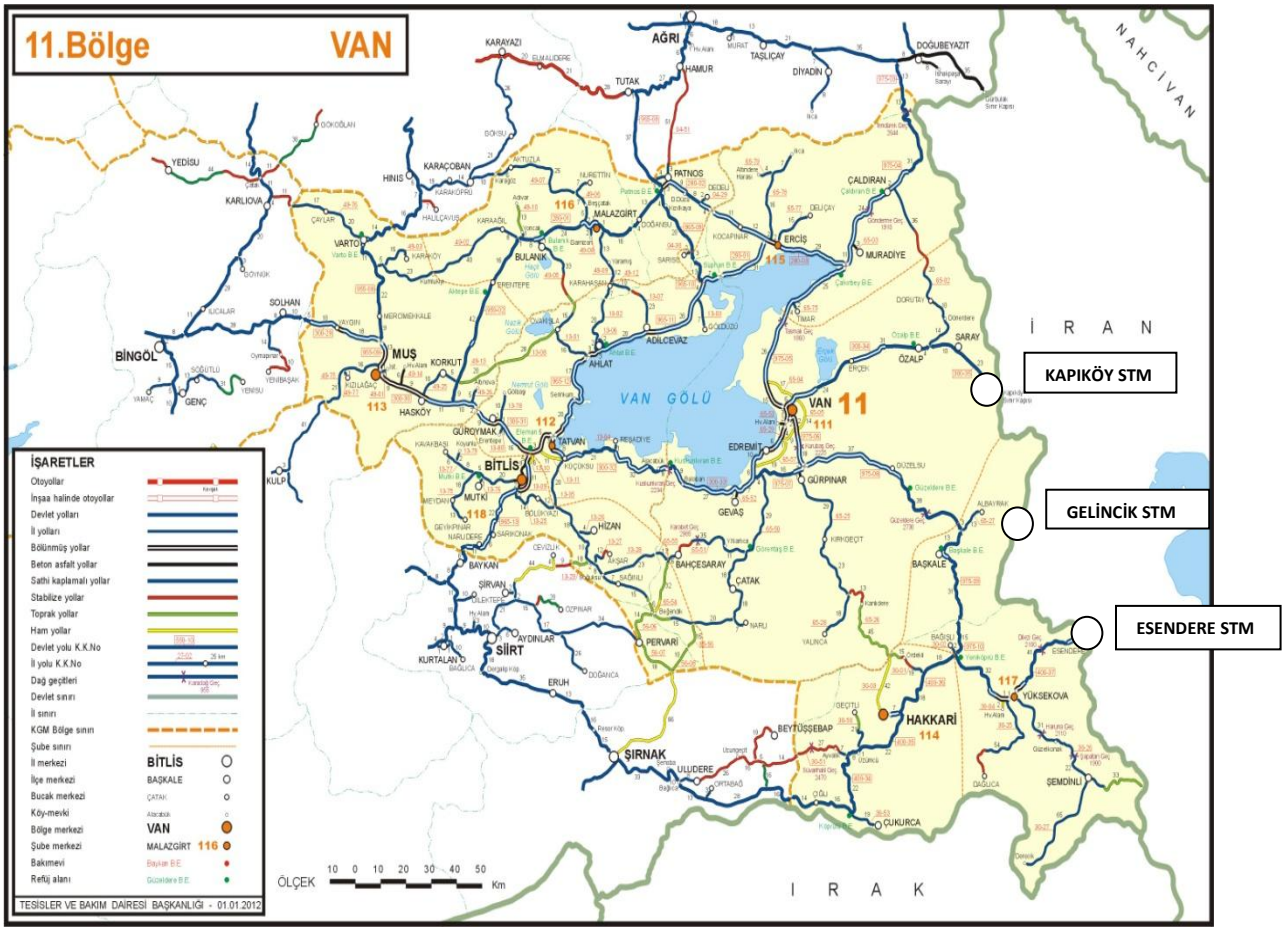
1.2 ŞİRKET, ESNAF VE TACİR VERİLERİ

Van Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı 196 şirket veya şahıs şirketi bulunmaktadır. Toplam faal olan şirket sayısı 65'tir. Başkale Esnaf ve Sanatkârlar Odası'na kayıtlı esnaf sayısı 200'dür. Sınır Ticaret Belgesine sahip esnaf/tacir sayısı 11'dir.

2.GELİNCİK-GUZEREŞ SINIR TİCARET MERKEZİ

2.1 GELİNCİK STM'NİN DİĞER STM'LER VE VAN MERKEZ'E OLAN MESAFESİ

Planlanan Gelincik Sınır Ticaret Merkezi Başkale İlçe Merkezi'ne 50 km mesafededir. Esendere Sınır Ticaret Merkezi'ne 170 km, Kapıköy Sınır Ticaret Merkezi'ne 170 km, Van Merkez'e ise 130 km mesafededir.

2.2 ULAŞIM DURUMU

Başkale-Van Merkez arasındaki şehirlerarası yoldan planlanan STM'ye 38 km mesafe bulunmaktadır. Bu yolun tamamı asfaltlanmıştır. STM noktasına yakın sınır bölgelerinde kışın yol zaman zaman kapanmaktadır. Ancak STM'ye yakın bir noktada yeni bir karakol kurulmakta, STM olmazsa bile bu karakol için yolun sürekli açık tutulması gündemdedir.

2.3 ALT YAPI DURUMU

STM kurulması planlanan noktada bir İran karakolu bulunmaktadır. Türkiye karakolu 5 km uzaklıktadır. Türkiye'ye ait bina, elektrik ve su hatları bulunmamaktadır. İran tarafının elektrik hattı bulunmakta, su naklinin yapılması işlemi ise bitmek üzeredir.

2.4 GÜVENLİK

Türkiye tarafında 2 takım karakolu, 1 gözetleme noktası; İran tarafında 1 takım karakolu, 2 gözetleme noktası bulunmaktadır. Yörenin görece güvenli noktalarından biridir.

2.5 CAN GÜVENLİĞİNE KATKISI

İran, sınırları kontrol etmek konusunda son yıllarda oldukça kararlı davranmaktadır. Sınır boylarında kurulan karakol sayısında büyük bir artış meydana gelmiş, kaçakçılık yapan Türkiye vatandaşları için ölümle sonuçlanan olaylarda önemli bir artış olmuştur. STM açılmasının gerekliliğine bir neden olarak kaçakçılığın azaltılarak ölüm olaylarının azaltılması yetkililer ve vatandaşlar tarafından sıklıkla vurgulanmıştır. 2010-2012 yılları arasında toplam 7 ölüm, 25 yaralanma olayı meydana gelmiştir.

2.6 GENEL BEKLENTİLER

İdareciler, esnaf, İran ile ticaret yapan vatandaşlar, muhtarlar, güvenlik güçleri ve vatandaşlarla yapılan görüşmelerde ortak beklenti, STM'nin kurulmasının gerekliliği yönündedir.

2.7 YER SEÇİMİ

Van İl Özel İdaresi, STM kurulması düşünülen noktada 350 dönüm mera alanını hazine arazisine dönüştürerek, STM amacıyla kullanma yetkisini almıştır. İl Özel İdaresi tarafından STM kurulacak noktada koordinat belirleme, pazar yeri planlaması gibi teknik işler bitirilmiştir.

2.8 MALİYET

Van İl Özel İdaresi tarafından planlanan STM yapıları ve maliyetleri maliyeti aşağıdaki gibidir.

	Adet	**Alan**	**Maliyet**
Dükkan	24	756m2 (31,5*24)	
Lokanta	1	66m2	
Mülakat Odası	1	120m2	
Mescit	1	30m2	
Çay Ocağı	1	35m2	
WC	3		
Toplam Maliyet			610.625 TL

2.9 BELİRSİZLİKLER

STM planlanan alanda yerleşim yeri, herhangi bir yapı veya altyapı bulunmamaktadır. En yakın yerleşim merkezi Başkale 52 km, Van Merkez ise 130 km uzaklıktadır. Görevlilerin barınma ve ulaşım koşullarının nasıl sağlanacağı belirsizdir. Personel için lojman yapılacaksa kaç adet olacağı ve maliyeti belirlenmemiştir.

3.İRAN TARAFININ STM YE BAKIŞI

İran yetkilileri söz konusu noktada bir STM kurulması konusunda karar aşamasının ötesinde, gerekli altyapı çalışmalarını bitirmişlerdir. Pazar olarak tanımladıkları bir alanda asfalt dökülmüş, elektrik söz konusu noktaya kadar getirilmiştir. Kurulması planlanan Gelincik-Kuzereş STM, İran'ın Salmas kentine 30-40 km. mesafededir. Planlanan STM ile Salmas Kenti arasındaki yolun asfaltı bitirilmiştir. STM kurulması düşünülen noktada bir İran karakolu bulunmakta, yeni bir su hattı karakolun bulunduğu noktaya çekilmektedir.

3.1 SALMAS KENTİ

Batı Azerbaycan Eyaletinin bir kenti olan Salmas, yapılması planlanan STM ye en yakın İran şehridir. Salmas kent merkezinin nüfusu 2006 yılı verilerine göre 79.560 olmakla

beraber şu anda 100.000'i geçtiği belirtilmektedir. Kentin kuzeyinde Khoy, güneyinde Urumiye bulunmaktadır. Khoy Kapıköy üzerinden, Urumiye ise Esendere üzerinden Türkiye'ye bağlanmaktadır. Salmas özellikle tarımsal üretime elverişli orta ölçekli bir kenttir. Türkiye'nin sınır bölgelerinde akrabalık ilişkileri olan aileler bulunmakta, uzun bir süreden beri bu bölgelerle ekonomik, sosyal ve ticari ilişkileri bulunmaktadır. Kent yetkilileri STM'nin açılması konusunda kararlı ve isteklidirler.

4.KURULACAK STM'NİN KAÇAKÇILIĞA ETKİSİ

Başkale İlçesi'nde görev yapan idareciler, güvenlik güçleri ve vatandaşlardan alınan bilgilere göre ilçede İran ile yoğun ticari ilişkiler mevcuttur. Genellikle kaçakçılık yoluyla, bazen de Esendere Kapısı kullanılarak İran ile ticaret yapılmaktadır. İlçe Jandarma Komutanlığından alınan verilere göre ticarete konu olan mallar mazot, uyuşturucu ve sigara gibi sınır ticaretine konu olmayacak mallardan, meyve sebze, gıda maddeleri ve diğer günlük ihtiyaçlar için kullanılan eşyalara kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır.

4.1 İRAN'DAN SATINALINAN MAL ÇEŞİTLERİ

İlçede İran ile ticaret yapan esnaf ve tacir ile yapılan görüşmelerde ve dükkânlarda yapılan gözlemlerde İran'dan getirilen mallar şöyle tespit edilmiştir: Fındık, fıstık, badem, diğer kuruyemiş, şekerleme, ceviz içi, araba parçaları, veteriner ilaçları, hurma, bahçe ilaçları, poşet ham maddesi, bal, mama, çay, kek, ampul, sigara, tespih, porselen tabak, hamur mayası, toz şeker, deterjan, sabun, kemer, sakız, yapıştırıcı, şampuan, elektrik sobası, kına, kürek, göz sürmesi, fötr şapka, cips, pirinç, esans, sıvı yağ, meyve ve sebzeler (muz, kivi, marul, limon, kavun, lahana)

4.2 İRAN'A SATILAN MAL ÇEŞİTLERİ

İran'a gönderilen mallar ise esnaf ve tacir ile yapılan görüşmelerde şöyle tespit edilmiştir: İplik, kablo, gelinlik, çiçek, çikolata, tekstil ürünleri, spor ayakkabı, kolonya, sabun, çorap, iç çamaşırı, kozmetik, kaset, kot, deterjan, çocuk bezi, şampuan, CD, şekerleme (kaliteli markalar).

İran'dan satın alınan ve satılan mallar geniş yelpazede yer almaktadır. Uyuşturucu, mazot, sigara gibi Sınır Ticareti kapsamında olmayan mallar olduğu gibi, Sınır Ticareti kapsamında yer alan bir çok günlük yaşamda tüketilen mallarda bulunmaktadır.

4.3 BAŞKALE İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞITARAFINDAN ELE GEÇİRİLEN MAL ÇEŞİTLERİ

Başkale ilçe Jandarma Komutanlığı tarafından ele geçirilen mallar son üç yıl itibariyle aşağıdaki gibidir:

	2010	2011	2012 (Ocak Haziran)
Kol saati (adet)		74.430	32.150
Güneş gözlüğü(adet)			9.500
Çay (kg)	44.898	562.893	64.330
Şeker (kg)	4.314	400	1.950
Bal (kg)	3.475		1.440
Elbise			11.000
Yastık kılıfı (adet)			500
Muhtelif meyve (adet)	14.884		12.350
Muhtelif sebze (adet)			1.900
Pirinç (kg)	1.656		200
Badem içi (kg)		5.673	1.600
Fıstık içi (kg)			500
Ceviz içi (kg)	31.400	8.522	7.880
Şekerleme (kg)	2.087	3.491	2.819
Deterjan (kg)	120		588
Şemsiye (adet)			70
Başörtüsü (adet)		73	2.400
Kol düğmesi (adet)			5.100
Bayan çantası (adet)			260
Bilgisayar çantası (adet)			100
Fotoğraf makinesi kılıfı (adet)			250
Cüzdan (adet)			4.000
Kolye ve bileklik (adet)			2.600
Cüzdan ve saat seti			2.000
Dilek feneri			960
Ceviz (kg)		20.000	
Cam bardak - kâse (adet)		5.376	
Sauna - belt - plas - elite (adet)		762	
Giyim eşyası (parça)		771	
Anahtar Takımı		1.603	
Elektronik eşya (adet)	165	57.772	
Kozmetik	44.862	27.762	
Ciğer (kg)		3.000	
Sakatat (kg)		2.500	
Kaçak et (kg)	11.618	35.125	
Binek hayvanı (adet)		12	
Kol saati pili (adet)		200.000	
Metal anahtarlık (adet)		1.250	
Kumaş (m)	14.030		

Halı (adet)	16		
Çiçek gübresi (kg)	1.464		
Konfeksiyon malzemesi (adet)	98.351		
Kuşyemi (kg)	390		
Ayran aşı otu (kg)	100		
Medikal malzeme (adet)	2.100		
Yemek takımı (koli)	20		
Cam kâse (adet)	1.140		
Cam bardak (koli)	30		
Tarım ilaçları (adet)	400		
Muhtelif ilaç (kutu)	1.420		
Büyükbaş hayvan (adet)	205		
Kek (koli)	65		
Cansız manken (adet)	24		

4.3 SINIR TİCARETİ KAPSAMINDAN ÇIKARILAN TARIM ÜRÜNLERİ

ÜRÜN ADI	ÜRÜN ADI
Bal (Süzme)	Kestane
Bal (Petek)	Meyve Suyu Ve Konsantreleri
Biber (Yeşil)	Muz
Biber (Tatlı Biberler)	Nargile Tütünü
Buğday Unu	Palm Yağı
Domates	Patates
Havuçlar	Patlıcan
Hıyarlar Ve Kornişonlar	Pırasa
İncir (Taze)	Üzüm (Kuru)
İncir (Kurutulmuş)	Zeytin
Kabak	Zeytin
Kabak Tohumu	Zeytin Yağı
Karnabahar	

İlçe Jandarma tarafından ele geçirilen tarım ürünleri ile sınır ticareti kapsamından çıkarılan tarım ürünleri arasında sadece bal net olarak örtüşmektedir. Muhtelif meyve-sebze olarak Jandarma tarafından sınıflandırılmış olan çeşitlerin ayrıntılı isimlendirmesi yapılmadığı için tam tespitinin yapılması mümkün olmamıştır. Ancak, şifahi olarak verilen bilgilerde en çok zikredilen ürünler muz, kivi, marol, limon,

kavun, lahana olarak belirtilmiştir. Zeytin, üzüm, incir gibi kapsam dışı olan ürünler hiç bildirilmemiştir.

4.5 SINIR TİCARETİ KAPSAMINDAN ÇIKARILAN SANAYİ ÜRÜNLERİ LİSTESİ

ÜRÜN ADI	ÜRÜN ADI
Alüminyum (Külçe)	Kuarslı Kum
Alüminyum Çatı Malzemesi	Kumaş (Perdelik Ve Döşemelik)
Aspiratör Ve Fanlar	Kurşun
Ayakkabı (Köselede Terlik Ve Ayakkabılar)	Kükürt
Ayakkabı (Plastik)	Mermer (İşlenmemiş)
Bakır (Hurda)	Mermer (Beyaz)
Bakır (Külçe)	Mermer (Renkli Ve Damarlı)
Bakır	Möblen (Plastik Döküntü Ve Hurda)
Bakır Ve Bakırdan Eşyalar	Motor Ve Jeneratörler
Battaniye (Elektrikli)	Oto Yedek Parçası
Battaniye (Suni Liflerden)	Otomobil Lastiği
Cam (Düz)	Örülmeye Elverişli Maddelerden Diğer Eşya
Cam (İnşaat)	Pamuklu Dokuma
Cam	Pamuklu Mensucat
Cam Bardak	Polietilen (Yüksek Yoğunluk)
Cam Mutfak Eşyası	Polietilen (Alçak Yoğunluk)
Cam Ürünleri (Profil Veya Plaka Cam)	Polietilen
Cam Yünü	Polipropilen
Cep Telefonları	Polistiren (Antişok Ve Kristal)
Çimento Ve Klinker	PVC (Plastik Hammaddesi)
Çuval (Plastik)	Semaver (Elektrikli)
Demir (Hurda)	Seramikten Eşya
Demir (Profil Veya Palplanş)	Suni Liflerden Tek Kat İplik

Demir Veya Manganezin Tekrar Elde Edilmesine Uygun Dökümtüler	Şırıngalar (Tıbbi)
Elektronik Kameralar	Şırıngalar (İnsülin)
Granit	Şırıngalar (Diğerleri)
Granit Taşı	Terlik (Plastik)
Hortum Ve Boru	Terlik (Bayan)
Jelatin	Termos (Plastik)
Jeneratör	Traktör Lastiği
Kameralar (Ses Ve Görüntülü)	Traverten
Karo Taşı	Yastık Yüzü
Kil Toprak (Demir Hammaddesi)	Yatak Örtüsü
Kilim	

Sanayi ürünlerinde, Sınır Ticareti kapsamından çıkarılan ürünler ile kaçakçılığa konu ürünler arasında kayda değer bir örtüşme bulunmamaktadır.

5. VAN İLİNİN SINIR TİCARETİNDE MEVCUT DURUMU

5.1 VAN İLİ'NİN İRAN İLE TİCARET KOTALARI

YIL	SANAYİ (1.000 $)	TARIM (1.000 $)	ÜRÜN BAZINDAKİ İTHALAT LİMİT ORANI	TOPLAM
2010	39.200	16.800	% 5	56 Milyon $
2011	25.500	25.500	% 5	51 Milyon $
2012	25.500	25.500	% 5	51 Milyon $

5.2 VAN İLİ'NİN KULLANDIĞI MİKTAR

YILI	İTHALAT TUTARI ($)	İHRACAT TUTARI ($)	TOPLAM İHRACAT ST+GÜMRÜK MEVZ.
2004	93.311	2.318.354	
2005	588.791	6.975.123	
2006	222.033	6.564.143	
2007	463.051	8.618.430	
2008	506.206	9.908.313	
2009	1.978.652	6.742.964	17.632.215
2010	2.762.836	13.335.425	18.979.314
2011	5.566.157	12.122.055	19.048.548

Tablolarda görüldüğü üzere Van İline tanınan sınır ticareti kotasının tamamını kullanamamaktadır. Kurulacak yeni Sınır Ticaret Merkezinin kullanılan miktarın limitini yükseltmesi beklenebilir.

5.3 SINIR TİCARETİNDE İTHALAT VE İHRACAT EŞYA CİNSLERİ

5.3.1 İHRACAT EŞYA CİNSLERİ

Sınır Ticaret Bürosu tarafından verilen bilgilere göre Van İli'nde 2010 ve 2011 yıllarında Kapıköy Sınır Ticaret Merkezinden Sınır Ticareti kapsamında ihraç edilen başlıca ürünler şu şekildedir: Mobilya ve mobilya malzemesi, ekin tırmığı, saman yabası, oto yedek parçası, kemer, hidrolik sistemde kullanılan rekor, dirsek, nipel, dişli tel, mdf, ayakkabı boyası, ayakkabı süngeri, ayakkabı parlatıcı set, panç balon, tırpan, uyku seti, koyun makası, yapıştırıcı, ayakkabı tabanı, yazma, başörtü, cam tepsi setleri, koltuk örtüsü, düğme, yaylık tel ve suni deri.

5.3.2 İTHALAT EŞYA CİNSLERİ

Sınır Ticaret Bürosu tarafından verilen bilgilere göre Van ilinde 2010 ve 2011 yıllarında Kapıköy Sınır Ticaret Merkezinden Sınır Ticareti kapsamında ithal edilen başlıca ürünler şu şekildedir: Kivi, karpuz, biber, patlıcan, hurma, pekmez, kuru soğan, karalahana, domates, beyaz lahana.

6.SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Başkale İlçesi ve Van İli'ne ait genel bilgiler ve sınır ticareti ile ilgili verilerin ışığında Bölge'de kurulacak bir Sınır Ticaret Merkezi'nin altyapı, ulaşım ve güvenlik ile ilgili koşulları belirtilmiş, taslak olarak maliyetler hesaplanmıştır. Gerekli alt yapı koşullarının sağlanması ile kurulacak olan Sınır Ticaret Merkezi'nin sınır ticaretini canlandırması ve vergi kayıplarının önlemesinin yanı sıra, kaçakçılığı azaltarak Bölge'de meydana gelen ölüm olaylarının engellenmesine katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Öte yandan kurulacak Sınır Ticaret Merkezinde görevlilerin barınma koşulları, Sınır Ticareti konusunda suiistimal yapmak isteyen çevrelerin görevliler üzerindeki baskılarını da hesaplamak gerekir.

İran tarafında Sınır Ticaret Merkezi'nin kurulması yönünde olumlu bir bakış açısı hakimdir ve alt yapı çalışmaları tamamlanmıştır.